

Oscar Färdig fotograf med sten i blicken.

Åren kring 1900 började man med att ta ut och hugga sten i Rixö. Före dess hade man startat stembrytning i Lahälla och Hjalmedal.

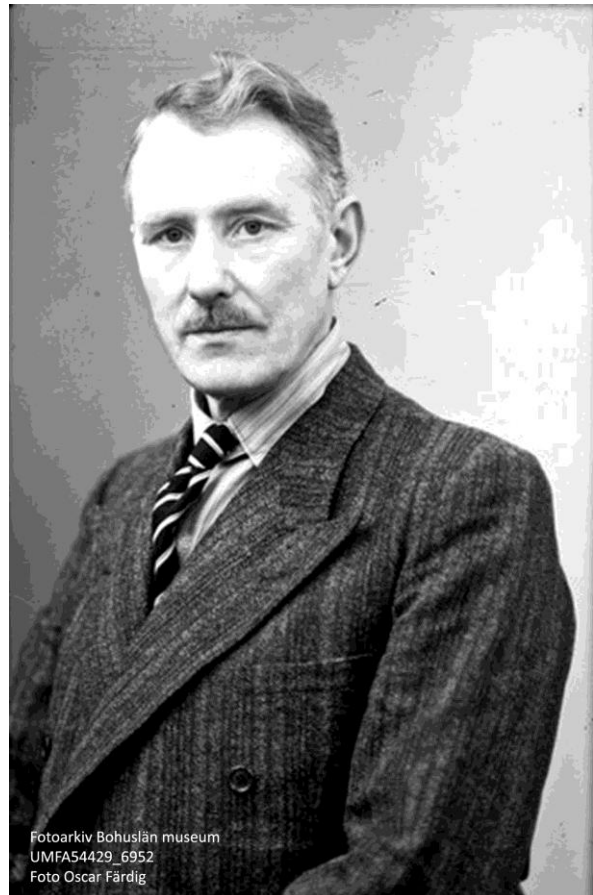
Fotografen Oscar Färdig från Munkedal talade med många stenhuggare och hans noteringar och bilder finns idag både på lokala som på Statens historiska museum.

1960 intervjuade jag Färdig och fick då kopia på några bilder samt från en skrivbok där han noterat vad han hört.

Han berättade om sitt liv som värvad i det militära, men också att han kring 1920 kunde förverkliga sin dröm att fotografera.

När jag 1960 intervjuade Färdig berättade han om cykelturer på 20-talet till bland annat stenhuggerierna som hade motiv som inget annat yrke. Han var i Hamburgsund och på Malmön. Dit var det svårt att komma då det inte fanns någon båtförbindelse från Tullboden. Färdig fick därför cykla till Slävik på Härnäset och det tog en dag att komma hem igen. Bäst trivdes han hos stenhuggerierna på Stångenäset. På pakethållare hade han en läderväska med en tysk kamera som han satte på stativ. Tunga grejer att frakta med sig.

Vid ankomsten till stembrotten gick han till kontoret och talade med förvaltaren eller förmannen. Ibland möttes han av orden "är nu Färdig här igen". Skall Du fotografera får det inte ske på arbetstid. När det var rast i brottet samlade Färdig stenhuggarna för att ta gruppbilder. De flesta ville vara med, men en och annan tyckte inte om att bli fotograferade. Färdig cyklade tillbaka till Munkedal där han framkallade filmen och kopierade till format 18 x 24. Ett par veckor senare var han i Rixö och de andra stenhuggarplatserna för att sälja sina bilder.

De fina motiven

Färdig hade fotograferat tusentals vyer från jordbruk och landsbygd, men han tyckte det fanns så bra motiv hos stenhuggarna. Speciellt trivdes han i Rixö där förvaltarna var snälla och stenhuggare lätta att prata med. Färdig berättade att han i sin ungdom slitit som bonddräng, men det slitet var ingenting mot stenhuggarnas.

Foto Terje W Fredh UMFA53318_0215 Rixö stenbrott 1966 Bohuslän museum

**Stenhuggaren har borrarat med tryckluft, bakom honom ligger 15 verktyg.
Med domkraft klyver han det stora blocket**

Färdig visade bilder på stenhuggarna som stod på knä och borrarade, om huggarna som stod utomhus vid sina tunnor och högg eller folk som klättrade i kranarna för att reparera.

Många av Färdigs rixöbilder visar gatsten som låg i stora sockertoppsformade högar. Ur sin samling visade han bilder på ångfartyg och skutor som lastade sten. Det vackraste foto var en femmastad seglare som lastade sten till Sydamerika, men Färdig hade inget namn på båten. Han trodde det kunde vara C P Pedersen som han tidigare fotograferat på Sotenäset.

Många höstdagar var Färdig i Rixö och berättade att han gick in i smedjan för att värma sig innan cykelturen hem.

När Färdig långt senare körde moped hade stenindustrin börjar gå tillbaka, men hans Rixöbilder finns idag bland annat på Bohusläns museum, Munkedals hembygdsförening och Statens historiska museum.

Terje W Fredh